

В. О. Колесник,

*вчитель географії Броварського НВК, Київської обл.,
вчитель-методист.*

e-mail: vkolesnyk63@gmail.com

Рецензія на підручник

«Географія. Україна у світі: природа, населення»: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів

(автори: Топузов О. М., Надтока О. Ф., Покась Л. А.)

Аналізований підручник, написаний, насамперед, для учнів ЗНЗ, він побудований у вигляді дослідних географічних експедицій. Для цього у підручнику є відповідні орієнтири для ефективного користування навчальною книгою, які висвітлені у текстовому блоці «Як працювати з підручником». Корисним є звернення до батьків та вчителів з порадами щодо використання підручника. Терміни, що розкривають зміст основних географічних понять, виділено відповідними шрифтами. Словник термінів автори розмістили наприкінці підручника.

Виклад навчального матеріалу здійснюється на основі особистісно зорієнтованого, компетентнісного, діяльнісного, краєзнавчого та проблемного підходів. Навчальна інформація, запропонована у підручнику, відповідає положенням сучасної науки. Термінологічний ряд є збалансованим, а сутність основних географічних об'єктів вивчення розкрито повно і відповідно до вікових можливостей учнів.

Зазначений підручник має раціональне структурування, яке є по своїй суті блочним. У цій навчальній книзі доцільно розміщено навальний, додатковий та пояснювальний тексти. Структурування змістового наповнення є вираженим як у дидактичному, так і в методичному планах, а розподіл його змісту за пунктами, параграфами та темами є чітким і рівномірним. Роль методичних новинок відіграють рубрики: «Україна і світ», «Чи знаєте ви що ...», «ГЕОгалактика», які розраховані на залучення учнів до процесів творчої діяльності.

Колективом авторів запропоновано оригінальну і водночас чітку систему самоконтролю учнями засвоєння навчального матеріалу, що дає змогу учням самостійно виявити не лише власний рівень навчальних досягнень, а й рівень сформованості предметної компетентності.

Зміст підручника є практично спрямованим. Зокрема, у рубриці «Практична робота» передбачено здійснення важливих завдань, задекларованих навчальною програмою. Подано приклади важливих завдань та географічних задач розрахункового характеру. У рубриці «Проведи дослідження» розміщено набір таких завдань, які наблизять учнів до географічного пізнання нашої батьківщини

та визначення ролі України як частини природи та населення планети та спрямують їх у бік проектної діяльності.

Окрім цього, підручник містить достатньо навчального матеріалу для здійснення диференційованого і компетентісно зорієнтованого навчання та ефективної організації навчальної діяльності учнів з різними траєкторіями географічних знань.

Аналізований підручник зорієнтовано на системне використання діяльнісного підходу та проектного навчання. Опрацьовуючи блоки навчального матеріалу, учні можуть скористатися запитаннями та завданнями у рубриці «Знаю, розумію, вмію пояснити», уміщеною після кожного параграфа. Автори пропонують і більш складні завдання, які мають проблемний характер у рубриці «Вирішуємо проблеми». Наприкінці кожної теми є рубрика «Мої компетентності: самоперевірка знань і досягнень», де завдання різних рівнів складності мають компетентісне спрямування.

Змістове наповнення підручника є зрозумілим, учні зможуть самостійно успішно користуватися ним. Наявна достатня кількість доцільних прикладів, ілюстрацій, карт.

Мова підручника є простою та зрозумілою для учнів і відповідає нормам літературної української мови. Вона характеризується:

- чіткістю формулювання термінів, визначень і висновків;
- належною побудовою речень;
- доступністю лексичного наповнення текстів підручника.

Матеріали підручника позитивно впливають на формування патріотичних почуттів учнів, на їх національну самоідентифікацію та ціннісні орієнтири. Позитивною стороною підручника є й те, що він містить багато інформації про зв'язки України з іншими країнами, про внесок українців у дослідження не лише території України, а й інших країн світу.

Навчальний матеріал завдяки додатковим текстам та рубрикам, у яких присутні завдання компетентісного, діяльнісного, проблемно-пошукового характеру, спрямовано на розвиток творчих здібностей, навичок самоосвіти та розвитку інтересу учнів до предмета. Окрім того, перед початком кожної теми учні загальноосвітніх навчальних закладів мають змогу зорієнтувати себе у площині географічного пізнання.

Система завдань рецензованого підручника забезпечує поступальний розвиток учнів та зорієнтована на передбачені навчальною програмою освітні результати. Таким чином, у вчителя географії є можливість здійснювати диференційоване навчання, адже у підручнику наявні завдання різних рівнів. Авторським колективом створено дидактичну систему, що містить в собі різнопланові завдання, розраховані на: актуалізацію чуттєвого досвіду, засвоєння нового матеріалу, первинне застосування та закріплення навчальної інформації, здійснення творчої дослідної діяльності, систематизацію вивченого.

Підручник «Географія. Україна у світі: природа, населення» є особистісно зорієнтованим, так як в ньому наявні всі підвалини для самостійної навчальної діяльності учнів ЗНЗ.